

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

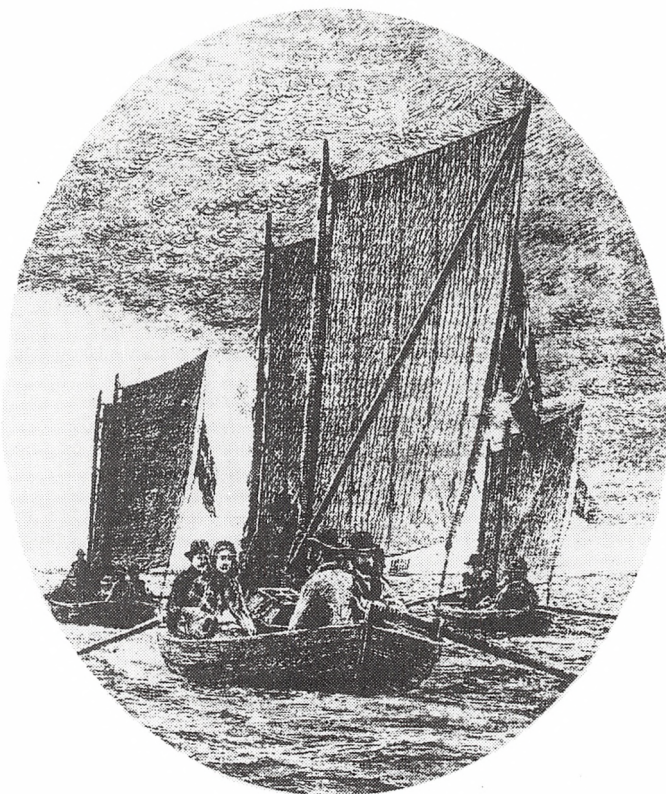
Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

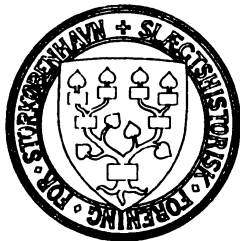
Slægt & Staun

20. aargang nr. 3 august 2001

Særlig tidligere, da man havde langt til læge, kunne det være besværligt nok for øboere at skaffe hurtigt hjælp til de syge, eller at få hentet en præst til en døende. Med den kransesmykkede kiste i den ene båd, hvor den nærmeste familie sidder i kreds om båden, kommer sørgetoget langsomt over vandet i båd efter båd med slægtninge, venner og naboer. Højtideligt kommer bådene med dannebrog vajende på halv fra gafflerne.

Kilde: Øerne i det fynske øhav af Anton Andersen <http://www.historie.syd-fyn.dk/steder/aug04.htm>

Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn

Stiftet den. 7 januar 1977.

Internetadresse:

<http://www.danbbs.dk/~kbh09/>

<http://www.anetavlen.dk>

Formand:	Anna Margrethe Krogh-Thomsen Hedebyvej 5 3650 Ølstykke	Tlf: 4717 9251 E-mail: krogh@get2net.dk
Kasserer:	Erling Dujardin Dige huset 5, st. 1. 2670 Greve	Tlf: 4390 8625 Girokonto: 220-8628 E-mail: fam.dujardin@image.dk
Sekretær & Bladmedarbejder:	Gyda Mølsted Ajax Allé 18 2650 Hvidovre	Tlf: 3649 2878 E-mail: harald-gyda@adr.dk
Bestyrelsesmedlem:	Tage Ejbøl Fortvej 206 2610 Rødovre	Tlf: 3641 1651
Bestyrelsesmedlem:	Peter Wodskou Arnesvej 44 2700 Brønshøj	Tlf: 3828 9475 E-mail: peter.wodskou@get2net.dk
Ansvarshavende Redaktør & Bestyrelsesmedlem:	Inger Lerche Lehwaldsvej 3-5 D 2800 Lyngby	Tlf: 4587 8308
Bladmedarbejder & Bestyrelsesmedlem:	Gitte Bergendorff Høstbo Obovej 14 2730 Herlev	Tlf: 4484 9131 E-mail: janhb@mail.danbbs.dk
Bestyrelses suppleant:	Ruth Elsøe Strandhaven 15 3060 Espergærde	Tlf: 4913 2012

Bladet sendes gratis til foreningens medlemmer – 4 gange årligt: Uge 8 – 18 – 32 og 45.
Midt i februar, først i maj, først i august og først i november.

Deadline for forslag til artikler etc. er 25. januar, 7. april, 15. juli samt 15. oktober.
Prisen for enkelte numre er kr. 10- (+ forsendelse). Abonnement koster kr. 50.- pr. år inkl.
forsendelse. For udenlandske abonnenter er der et gebyr på 50,- dkr. + porto.
Tilmelding kan ske ved indbetaling på foreningens girokonto 220 8628.

Kontingent for medlemskab af Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn er: kr. 125.- pr. år,
incl. Slægt & Stavn og 2 numre af Slægten. Samboende medlem kr. 50,- årligt.
Gæstebillet til vore foredrag er kr. 20.- pr. gang.
Eftertryk med kildeangivelse er tilladt efter aftale med redaktionen.
P.S. Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.

JUERNAL-BOG FOR TØMMERMÆNDENES LIIGCASSE VED HOLMEN.

Har du aner blandt Holmens tømmermænd, så findes der ovennævnte ”juernalbog” dækkende perioden 1816 – 1909.

Her findes den årlige medlemsfortegnelse med indbetalingerne samt årsregnskabet med bemærkninger om den udbetalte begravelseshjælp.

Der er også noteret indmeldelsesår, som sagtens kan række langt tilbage i 1700 tallet. Også til de døde børn er der udbetalt hjælp, men deres navne er ikke noterede, ej heller på konerne!

Ligeledes er der indført forskellige referater vedr. Liiggassen.
Denne protokol befinder sig stadig i sine egne omgivelser – nemlig Nyboder.

Nærmere bestemt Nyboders Mindestuer, som bestemt er et MUST hvis man har aner, der boede i dette kvarter.

Mindestuerne findes i den eneste bevarede et-etages længe beliggende i Sankt Pauls Gade.

Nyboders Mindestuer er et besøg værd

I den ældste del af Nyboder, i den gamle enetages længe fra Christian IV's tid, ligger det lille museum *Nyboders Mindestuer*.

Her fortælles om livet i Nyboder, og man kan opleve de beskedne forhold, hvorunder en nyboderfamilie levede ved 1900-tallets begyndelse.

Det lille museum drives af foreningen *Nyboders Minde*, der består af medlemmer med tilknytning til Nyboder. Foreningen har i samarbejde med Nyboders Kommandantskab og Orlogsmuseet fået rådighed over to boliger i den gamle længe, som bruges til museum og ankomstfaciliteter med bl.a. en model over Nyboder samt en nybygget skolestue i gården.

Museet og ankomstfaciliteterne samt skolestuens renovering og nybygning er bekostet af A. P. Møllers Støttefond med 1,6 mio.kr., og det er nu muligt at modtage skolegrupper og foreningsbesøg m.v. til en fremvisning af boligen og et foredrag om Nyboder efter forudgående aftale.

**NYBODERS
MINDESTUER**

**Skt. Pauls Gade 24
1313 København K
Tlf.: 33 32 10 05
Fax: 33 32 51 01**

**Hjemmeside:
[www.kulturnet.dk/homes/
orlm/nybod.HTM](http://www.kulturnet.dk/homes/orlm/nybod.HTM)**

**Daglig leder:
*Thor Timler***

**ÅBNINGSTID:
Onsdag kl. 1100 – 1400
Søndag kl. 1100 – 1600
-samt efter aftale**

**Skoler, foreninger m.m.
efter aftale på:
Tlf.: 33 32 10 05
Aften:
Tlf.: 36 30 48 89**

I sommermånederne, juni, juli, august og september, er der åbent hver dag fra kl. 1100 til 1400, undtagen mandag – hvor museet er lukket.

Dette er hermed en ide til en hyggelig udflugt og tag gerne børn med – kan du huske bøgerne om ”Ungerne i Bjørnegade 5” – ”Obaldo og hans søstre” ?? De smutter stadig rundt her i kvarteret, og Tude-Marie gik i skole henne i Sølv-gade Skole.

Der er mange sjove historier i dette historiske kvarter – Vi glæder os til at se Jer.

EN TRÆGIKOMISK LIGFÆRD

Sofies bedstefar i Englerup var død efter flere års svaghed. De tre sønner Svend, Knud og Valdemar skulle sørge for begravelsen. Svend var skovarbejder, gift med Malle, ”egnens kloge kone” – Sofies forældre – de boede i Arnakke på den anden side af Isefjordens østligstes arm.

Svend aftalte med brødrene, at de skulle tage sig af forberedelserne til begravelsen fra bedstefars hus – selv skulle Svend tage sig af kistetransporten fra Englerup med båd over fjorden til Agerup kirke. Bedstefar skulle begraves på Agerup kirkegård ved siden af bedstemor. Følget skulle så køre ned omkring Elverdammen til kirken. Svend skulle også sørge for gravøllet efter begravelsen – dvs. mad, øl og snaps, så Malle gik straks i gang med forberedelserne. GRAVØL! Sofie syntes, det lød ulækkert, hvis man ikke vidste bedre, skulle man tro, at man skulle hælde øllet ned i graven – hen over kisten. Bedstefar ville måske have fundet det morsomt, men hun kendte sin far og onkler så godt, at de sikkert foretrak at drikke øllet selv.

Svend havde lånt Munkholm-færgemandens reservebåd til transporten. På begravelsesdagen diskuterede man påklædningen, far kneb sig med besvær ned i sit mørke tøj, der strammede både her og der, Sofies frakke var blevet meget snæver, men hun kunne først få en ny til sin konfirmation om to år. Iflg. gammel overtro måtte man i øvrigt ikke have nyt tøj på til en begravelse – så blev man den næste, der skulle af sted.

Det regnede, så mor kom ud i bare ben med sko, strømper og håndklæde i en papirpose. Hun slog en sort paraply op – den ene stive var røget, så det dryppede fra hullet ned på hendes tørklæde. ”Blomsterne” skreg mor og løb tilbage. Fie, hvor bliver du af barn, tag dog kransen. Fie bandt sin solhat om hovedet, for at den skulle beskytte hendes nyvaskede hår mod regnen. Når først hatten blev våd, var det ikke sikkert stiverne holdt. Men vandpyt med det. Fie satte sig ved roret, mens mor satte sig oppe foran. Far stod oprejst og stødte fra med en stage. Langsomt gled den store båd ud i vandet. En ny byge kom ind bagfra, nu var solhatten faldet helt sammen. Sikken en forestilling!. Hun behøvede heller ikke tude til begravelsen, for så våd som hun var, kunne man alligevel ikke se, hvad der var tuder i eller regn. Far satte sig midt i båden og håndterede de store brede årer med lange seje tag. De nåede over, og far fortøjede båden til en gammel pæl, hvorefter de ad en kosti begav sig til Englerup.

De gik ad den smalle landsbygade hen til bedstefars lille hus. Der var allerede kommet flere, og to af gæsterne tog man ikke fejl af. De var rødhårede som Fies far, fregnede og rødmossede og havde fars brede næse. Men de var ikke helt så skæggede. Far havde det mest vilde skæg af de tre brødre. De ilede hen til Svend og

trykkede sig heftigt ind til ham – Knud udbød med en lille snøften: ”Så storebror, nu er du vores midte!” Far nikkede højtideligt. De tre rødhårede brødre stod med armene om hinanden og gyngede let frem og tilbage, som om de bad en bøn til guderne, Vorherre var det næppe. Bedstefar havde altid sat en ære i, at de forblev nogle ”ryggeløse galninge”. Hestevogne kom rullende og folk hoppede ned, mens de svang paraplyerne. De fleste var mutte alvorlige mænd i mørkt tøj. Deres koner med lange sorte kjoler, hatte og paraplyer kom bagefter, og de hilste og hilste, og Fie fik kindkys og anede til sidst ikke, hvem hun havde hilst på.

Endelig sprang far op på havebænken: ”Velkommen alle sammen, nu går vi ind i huset til bedstefar og får os en lille én, for herude regner det sgu for meget. Bagefter tager vi til kirken i Agerup. Det er jo et velsignet regnvejr til sådan en begravelse”. Han skævede op mod himlen: ”Men nu har vi mærket din velvilje, Vorherre, så nu kan du godt lade solen skinne resten af dagen. Jeg syntes, bedstefar skulle roes hjem til sin sidste seng, for han har altid været så glad for fjorden. Det var ham, der lærte os drenge at fiske og passe vore ruser. Og sku’ det gå rigtigt til, så burde han vel være pakket ned i en åluruse og puttet i fjorden. Men sådan skal det ikke være. Han får sin plads ved siden af mor. Dengang da han stadig ku’ noget, var han en god spillemand på violin, så jeg har fået fat i Calle spillemand, og han kommer over i kirken. Efter kirken samles vi nede hos os til en tår gravøl. Jeg har købt godt med øl og snaps og mutter har ost og pølse til de sultne. Nej, nu skal vi sgu ind i tørvejr”.

Der var stor trængsel, selvom alle møbler var fjernet – bedstefars kiste stod midt på stuegulvet på to bukke. Ovenpå lå kranse og blomster. Nedenunder stod en kasse Tuborg med 50 øl. Far trak kassen ud og begyndte at dele øl ud. Knud og Valdemars koner, Ruth og Ella, stod ved et lille bord i hjørnet af stuen og skænkede vin og snaps. Fie reddede sig en sodavand. De sidst ankomne gæster stod ude i regnen og skelede ind i stuen, mens bajerne gik i kæde ud til dem.

En gårdejer kom i klemme mellem kisten og væggen, og den ene af bukkene vaklede. Far satte hurtigt en hånd på kisten: ”Det her går sgu ikke, Knud, gi lige en hånd. Vi bærer kisten ud og stiller den på bukkene ude i haven – så kan vi alle være herinde”. Flere protesterede, men far og Knud fortsatte. De masede kisten ud, mor løb efter med to kranse, mens andre sørgede for bukke og blomster. Kisten blev stillet midt på græsplænen i silende regn. ”Hvis ikke han var død, så ville han blive forkølet – men han har allerede ligget i sengen i flere år”.

Fie satte sig i vindueskarmen og betragtede selskabet. Nogle kendte hun men ikke alle. Men selv de stive gårdmænd begyndte efterhånden at tøjle op, som snaps og øllen gled ned. Knud og Valdemar kom slæbende med en ny kasse bajere, og der var en knever og snakken, så det var umuligt at høre, hvad nogen sagde. Far slog på sit ølglas, så udstødte han et brøl og alle tav. Han kravlede op på en stol, men bankede

hovedet mod loftet – han kravlede ned igen: ”Jeg håber, alle kan høre mig”, råbte han med denne mærkelige stemme, som Fie ikke var vant til. ”Om lidt skal vi bære far ned til båden og nogle skal af sted rundt om Elverdammen. Først vil jeg som den ældste sige et par ord. Tak selvfølgelig, fordi i alle kom for at ære bedstefar”. Her knækkede hans stemme over og han snøftede højlødt.

Knud lænede sig mod hans skulder og rystede af gråd. Så tog far sig sammen igen og fortsatte. ”Bedstefar var jo lidt af en skør rad, var der mange der synes, men vi hans sønner, vi kendte ham jo som en fornøjelig og sjov far, som vi kunne hygge os mægtigt med, dengang han stadig var frisk nok til at hygge sig. Man må jo desværre sige, at han ikke fik nogen vikingedød, for det er sgu ikke morsomt at sygne væk i en seng, sådan som han gjorde”. Han fortsatte en tid med at fortælle om faderens oplevelser, flere var så morsomme, at alle lo. Far slugte en snaps og var ved at komme i sit es. Han begyndte på en ny historie om bedstefar, men blev afbrudt af mor, der råbte: ”Så er det nok Svend, hvis ikke vi kommer af sted nu, lukker de sgu graven uden bedstefar! Klokkeren skal snart til at ringe”.

Alle hyllede sig ind i regntøj og sorte frakker og skævede bekymret op mod himlen. Bare det ville lysne. Svend, Knud og Valdemar samt tre andre tog fat i Kisten. De begyndte at bære den ned mod fjorden, mens følget fulgte efter i en stor klump. Efter kisten kom mor og svigerinderne med blomster og kranse. En tante kom hen til Fie og udbrød: ”Jeg har aldrig været med til noget lignende. Hvor mange kan der være i båden?”.

”Det ved jeg ikke, for jeg ved ikke, hvordan kisten skal stå”.

”Det må være ligesom at ro med Karons færgemand over Styx”.

”Hvem er Karens færgemand??”.

”Ikke Karen, Karon! Det skal jeg fortælle dig om en anden dag”.

”Er det morsomt?”.

”Nej, faktisk ikke. Det er temmelig meget det modsatte”.

Far gled foran med kisten og var ved at tabe den. Køerne, der nysgerrigt havde opholdt sig i nærheden af optoget, blev forskrækkede og bisede af sted til alle sider. Kistebærerne genvandt balancen og gik forsigtigt, det sidste stykke over engen ned til båden. Far trak båden så langt ind som muligt, men de var alligevel nødt til at smide sko og strømper for at sætte kisten midt i båden.

”Fie skal styre” råbte far. Knud og mig ror, Valde stager også er der plads til nogle stykker. Tanterne kom ombord sammen med mor, de lagde alle blomsterne og kranse på kisten. En karl, Alfred kom også med, så var de fire til at bære kisten senere. Valde satte stagen mod bunden, og båden begyndte langsomt at drive udad. Fie kiggede ind mod engen. Alle gæsterne stod i en stor sort klump. Mændene havde hatten i hånden, og de fleste kvinder stod med foldede hænder. Far og Knud satte sig

ned og trak i årene. Valde blev stående med stagen. Fie drejede roret. Hun vidste præcis, hvor hun skulle styre båden hen. Fra Aagerup kirke begyndte klokkerne at kime de tunge dødeslag.

Gæsterne på engen forsvandt op til hestevognene. Nu skulle de have fart på.

BUMP! Båden skurede mod bunden og sad fast. Far bandede, han og Knud hev i årerne. Valde stagede forgæves. De bankede også årene ned i bunden, det hjalp heller ikke. Båden blev siddende. De tunge klokkeslag fra Aagerup rungede stadig.

For fanden, råbte far. Vi kan sgu ikke sidde her til det bliver højvande. Vi må have lettet den båd! ”Jeg kan godt hoppe i vandet”, sagde Fie spagfærdigt. Duer ikke, det er ikke nok. De prøvede igen at stage båden frem, de rokkede sig ikke ud af stedet. Far hev hidsigt den sorte jakke af og kastede den hen i hovedet på mor. Så smed han bukserne og stod i skjorte og et par lange hvide underhylere. Han trak op i dem og hoppede så overbord. Vandet nåede ham til livet. Han gik et par skridt men sank ned i noget mudder. Han var ved at falde, bandede og råbte til Knud og Valde: ”Så stikker I forsigtigt kisten ned til mig! I springer også ud og prøver at få båden flot!”. Båden vippede faretruende, da de løftede kisten. Kransene røg af. Mor og Ella prøvede at holde dem sammen. En blomsterbuket røg i vandet og sejlede af sted med strømmen. Far fik kisten på skulderen. Han vaklede, så tog han et forsigtigt skridt: ”Kom så ud I to høveder, så vi kan få den kiste bragt over”.

Alfred sprang i vandet uden at tage tøjet af. Han gled og satte sig på bunden og dukkede op igen som en druknet mus ved siden af far.

Han satte hænderne op mod kisten for at støtte den. Far stod stadig med den på højre skulder. Knud og Valde var i færd med at trække bukser og jakker af. Knud havde ingen underbukser på og Valde havde et par lange underbukser, der var skåret af ved lårene. Svigerinderne samlede forskrækket tøjet sammen. Mændene sprang i vandet, båden vippede og kom fri. Fie greb en stage og satte den i vandet. Båden gik fremad og ramte far. Han faldt pladask forover, men kisten røg ned fra hans skulder og tog en dukkert. Et øjeblik efter vippede den op igen og fortsatte med strømmen mod Munkholm. Knud bandede stygt og langede ud efter kisten, men faldt også. Far kom op med ålegræs på hovedet og slog rasende med hænderne i vandet. Han bandede endnu værre end Knud. Fie slap roret, hun satte sig på midtertoften, greb årerne og den store robåd gled langsomt ind mod land. ”I kan sætte kisten tilbage, nu er jeg fri”.

Kisten blev ført af strømmen mod Langholm. Knud sprøjtede efter den så hurtigt han kunne, forfulgt af Valdemar. Knud kastede sig frem, og endelig lykkedes det ham at få fat i et bærehåndtag. Kisten vippede igen men blev i overfladen. Mor skreg fra båden: ”Så skub da den kiste ind til land, I idioter. Hvis I sætter den om-

bord, sætter båden sig fast igen!” Fie tog fat i årene og pressede langsomt den tunge båd ind mod kysten. Far begyndte at vade hen mod kisten. De tre brødre var omsider samlet og skubbede den sammen med Alfred besværligt ind mod land, gennem mudder og ålegræs.

Fie roede sejt mod kirkeengen, mens hun bagude så de tre rødhårede brødre og Alfred i sort jakke skubbe den hvide kiste, der langsomt blev tungere af vand og forsvandt længere ned i overfladen. Til sidst var det, som om de skubbede til et bræt. De løftede i håndtagene og småsnubledede fremad. Endelig var der så lavvandet, at de kunne løfte kisten helt op af vandet. Det fossede ud af kisten. De vaklede gennem mudderet og fandt omsider det sandede stykke. De skulpede kisten fra side til side for at tømme den for vand. ”Stakkels bedstefar” tænkte Fie et kort sekund. Så skurede den store båd igen mod bunden og de var ved at være inde. Hun stagede det sidste stykke. Kvinderne løftede op i skørterne og hoppede ud af båden. Mor og tante Bolette trak den helt ind mellem sivene. De samlede resterne af blomster og krans, tog mændenes tøj og ventede på dem oppe på skrænten. Ude fra fjorden vaklede de fire mænd op over bankerne med den vandfyldte kiste. Tante Bolette sagde med brudt stemme: ”Hvor var det godt jeres bedstefar var med på denne tur. Men ærgerligt, at han ikke var lidt mere frisk, så han ku’ha’grinet!”

Mor udstødte et fnis, tante Ruths basunkinder eksploderede i et skraldergrin og så vrælede de alle af grin, mens mændene med kisten stoppede ude i vandet og måbede.

Endelig lå kisten skubbet op på græsset. Vandet siledede stadig ud af den og løb som en lille strøm mod fjorden. Far vendte ryggen til dem og tog sit våde tøj af, tog bukserne og jakken på og smed den våde skjorte og undertøjet ned i båden. Fie rakte ham håndklædet, der gik på omgang mellem mændene og blev hurtigt lige så vådt som tøjet. Fars jakke virkede endnu mindre og kunne slet ikke dække hans skjorteløse hårede bryst. Alfred nøjedes med at tage jakken af og forsøgte at vride bukserne, mens han havde dem på. Uden et ord løftede de så kisten op på skuldrene og gik barfodede gennem engen op mod kirken. Efter dem kom de andre slæbende på blomster og krans. Klokkerne bimlede og bamlede. Ind gennem Agerup kom resten af begravelsesfølget i fuldt trav. Graveren kom farende helt hvid i hovedet: ”Vi har kimet og kimet!. Hvor blev I af ?. Pastor Ingemann står derinde og venter. Hvordan er det I ser ud ?. Vi kan da ikke have den våde kiste inde i vores pæne kirke. Jamen Svend dog!. Hvad med dit tøj, hvor er din skjorte og skoene ?” – ” Hold kæft”, sagde far træt. ”Åbn døren, så vi kan bære ham ind”.

Salmesangen rungede gennem kirken. Fie sad på første række. Foran alteret stod den våde kiste. Den dryppede og dryppede og præsten stirrede hypnotiseret på kisten, som om han troede, at bedstefar var ved at flyde ud. Sangen forstummede, præsten rømmede sig og fik med besvær blikket væk fra kisten, mens han sagde nogle ufor-

ståelige ting. Han mumlede noget om bedstefar og hans tre raske sønner og tilføjede, at bedstefar jo elskede musikken. Så nu kom spillemanden, Calle Knast og gav et par numre af dem, bedstefar elskede at spille. Calle plirrede med sine muntre griseøjne, strøg sig gennem den halvskaldede isse og slog på harmonikaen an til "Arnakke valsen". Det lød kønt i kirken. Harmonikaen var ligesom et helt lille orgel. Fie nynnede, flere nynnede og til sidst sad alle og nynnede med. Da Calle stoppede, var hun lige ved at klappe, men tog sig i det – man klappede ikke i kirken. "Nu skal vi have "Kontrasejre fra Odsherred", den har jeg engang spillet med bedstefar nede ved træet!". Han spillede løs, folk nynnede kraftigere og kraftigere, og da han sluttede med "Den toppede høne" klappede de i takt og småsang uden ord. Far gik pludselig ud på gulvet og strakte hænderne ud efter sine brødre. For enden af kisten begyndte de at danse i takt til musikken, som om de var tre små drenge og ikke tre røds-kæggede mænd i den modne alder. Degnen tog sig til hovedet og præsten tabte salmebogen. Fie lo og lo og bag sig hørte hun flere le. Og kisten dryppede stadig.

Endelig var han i jorden ved siden af bedstemor, og følget forlod kirkegården fulgt til porten af en forfjamsket kordegn og en præst, der ikke havde lyst til at komme med til gravøl. Han syntes sikkert, det havde været vådt nok allerede. Men graveren, som far sommetider spillede kort med, ville komme, når graven var dænget til. Gravøllet blev meget fornøjeligt, man spiste og drak til langt ud på aftenen. Det var det livligste selskab, der havde været i Arnakke i mange år.

Uddrag af kapitel fra bogen, "SOFIE" af forfatteren Ole Frostrup. Trykt med forfatterens tilladelse. Læs selv bogen, der sammen med fortsættelserne CHRISTIAN og MADS udgør en mindre slægtsroman.

Inger Lerche

Syn på Kvinder i Danmark 1867

En professor i statsret docerede, at det ikke behøvede nærmere begrundelse, når den almindelige valgret ikke kunne udstrækkes til "Kvinder, børn og forbrydere" At arbejderstandens kvinder deltog i arbejdslivet var en selvfølge, en forudsætning for deres eksistens, og det kvindelige tyende var en forudsætning for borgerskabets velbefindende. Men kvinden i de øvre samfundslag var bestemt til HUSTRU for en af forældrene valgt mand, og mor til så mange børn, som manden og tilfældet bestemte. Hendes syssel var håndarbejde og tilsyn med tyendet, lidt velgørenhedsarbejde, måske, uden for hjemmet. Hvad den ugifte borgerdatter skulle gøre med sit liv var et uløst problem. At male porcelæn, give undervisning i klaverspil, til nød virke som huslærerinde, var nogle af de veje, der stod åbne. En virkelig uddannelse kunne der ikke være tale om. Man foretrak at bevare drømmen om kvinden som det sarte væsen, der aldrig kom i berøring med virkeligheden. Tidens "institutbestyrerinder" og deres virke forekom mange som vildskud på samfundsudviklingen.

Uddrag af artikler i "Københavnns historie gennem 800 år" af Sv. Cedergreen Bech.

Hurra for bedstemor

En gruppe 8-årige børn i den amerikanske forbunds-hovedstad Washington fik stillet spørgsmålet ”Hvad er en bedstemor?”.

Den bedste af beskrivelserne indeholdt bl.a. følgende udsagn:

”En bedstemor er en dame, som ikke har nogen børn selv. Hun kan lide andre mennesker. En bedstefar er en mandebestemor”.

Bedstemødre bestiller ikke noget, undtagen at være der. De er gamle, så de kan ikke løbe stærkt. Men det er også nok, hvis de kan køre os til forretninger og have en masse mønter parat. Hvis de tager os med ud, går de langsomt forbi ting som pæne blade

eller sommerfuglelarver. De siger aldrig ”*Skynd dig!*”.

For det meste er bedstemødre fede, men ikke så meget, at de ikke kan binde dine snørebånd. De går med briller og mærkeligt undertøj.

Bedstemødre behøver ikke være kloge, hvis de blot kan svare på spørgsmål som: ”Hvorfor er Gud ikke gift?” og ”Hvorfor jager hunde altid katte?”.

Når de læser for os, springer de ikke over noget, og de er ligeglade med, om de skal læse den samme historie flere gange.

Enhver skulle prøve at have en bedstemor, især hvis du ikke har fjernsyn, for det er de eneste voksne, som har tid!”

Amerikansk tidsskrift

Bogomtale: Tyge Krogh har skrevet en meget interessant bog, ”Det store natmandskomplot”. En historie om 1700-tallets kriminelle underverden, udgivet på Samlerens forlag. Den har bibliotekssignatur 34.796.

Tekst fra omslaget: ”Fundet af en død bondemand inderst i Kalundborg fjord i november 1734, udløser arrestationen af byens natmænd, Mikkell og Hans. Men i stedet for det mulige drab, drejer forhørene sig som de isolerede natmænds tyverier, usædelighed og provokationer af befolkningen.

I et særegent samspil med stridigheder blandt den lille købstads spidser, udvikler begivenhederne sig. Retssagen bliver periodens største, og et hadefuldt opgør med natmændene fra hele Vestsjælland. Deres samfundsnyttige arbejde med selvdøde dyr og latriner, og som bøddelmedhjælpere gør dem dybt foragtede som uærlige, men samtidig frygtes de for deres lovløshed og de magiske kræfter, deres erhverv bringer dem i berøring med.

Med udgangspunkt i den danske pariakaste af natmænd, fortæller bogen om en ukendt magisk-religiøs side af 1700-tallets forestillingsverden. En historie om mentalitet, og bevidsthed set gennem konkrete kilder.”

Bogen er virkelig godt skrevet, og med grundig gennemgang af de forskellige sager og bagved liggende traditioner og reaktioner.

Kan varmt anbefales af Lone Wredstrom

Folketællingen 1700

Nej, der står ikke forkert i overskriften. Der fandt faktisk folketællinger sted i 1700 (evt. 1701), idet der udgik en forordning den 19. oktober 1700. Ifølge den skulle der afholdes mandtal (med tryk på **mand**) i landdistrikterne.

Dette mandtal havde flere formål: Man ville have styr på antallet af våbenføre mænd i krigstid, og man ønskede et overblik over jordens bonitet og dermed befolkningens skatteevne. En del af disse mandtaller er bevaret, og foreningen har til medlemmernes bibliotek indkøbt tre bind med registrering af den *mandlige* befolkning i 3 amter.

Det drejer sig om følgende bind:

1700 Male Census: Frederiksborg County

1700 Male Census: Åkær County

1700 Male Census: Skanderborg County

County er den engelske oversættelse af "amt", og census betyder "folketælling". Åkær Amt er ukendt i dag. Det blev nedlagt ved amtsreformen i 1794 og indgik herefter i Århus amt som Hads Herred. D.v.s. at det i udstrækning dækker området fra Saksild til Hundslund sogne.

Udskrifterne er sket fra mormonfilm og skyldes Gary T. Horlacher, som fra Utah – med besøg i Danmark – har udskrevet skemaerne til glæde for slægtsforskere, landbrugshistorikere og demografer (det er dem, der beskæftiger sig med befolkningsforhold). Gary har på et tidspunkt været mormonernes missionær i Norge, og han har derigennem et godt indblik i skandinaviske forhold inkl. sproget. Derfor har han også været i stand til at gengive protokollerne med den oprindelige danske stavemåde. Det amerikanske kommer frem i titlen og forordet, som er på engelsk.

En usædvanlig kilde

Mandtallene indeholder følgende rubrikker:

Navn, Hartkorn, Alder og betegnelsen G,H,I. Dette er forkortelser for Gårdmand, Husmand eller Indsieder. Desuden er kun den mandlige befolkning nævnt, dog med få undtagelser, idet præst, degn, adelige og aktive soldater ikke er nævnt (men tidligere soldater **er** nævnt). Og alligevel ingen regel uden undtagelser: faktisk optræder der f.eks. præster i optællingerne. Alderen spiller tilsyneladende ingen rolle. De er med, hvad enten de er nyfødte eller oldinge. Man kan være heldig at

finde supplerende bemærkninger om nogle af personerne – f.eks. deres handicaps, fordi de så ikke er tjenlige til soldater. Og en af de store fordele er, at de er ordnet efter bopæl, dvs. familie for familie, således at drengebørn kan få den rigtige far. Der er gengivet et eksempel fra bogen om Åkær amt.

Tornild Sogen og bye				
Nr.	Name	Hartkorn	Alder (Age)	G. H. I
1g	St. Christen Bang	6.5 1.1	31	G
	3 sønner	Hans Bocchart von diebitz, er under Hr. Oberst Ahlfelds Regimente	18	
		Abraham von Diebits, reiser til Kiøbenhavn at søge tjeneste	16	
		Jørgen Diebits, gaar i Schole	12	
	1 Vesterboe kari	Bertel Sørensen	30	
	Oxenballe Knag		0.2 0.2	
1g	Jørgen Michelsen	3.2 0.2	30	G
	1 brøder	Morten Michelsen	20	
1g	Jens Olesen	2.4 0.2	38	G
	1 dr.	Søren Sørensen	16	
1/3 g	Rasmus Olesen	1.3 0.1	34	G
	til huse	Ole Rasmusen	80	I
1/5 g	Søren Knudsen	1.2 0.1	46	G
	1 Son	Niels Sørensen	8	
1g	Knud Sørensen	4.5 0.2	54	G
	4 Søner	Søren Knudsen	11	
		Anders Knudsen	9	
		Johus Knudsen	7	
		Peder Knudsen	2	
	til huse	Søren Sørensen, haver Bruch	50	
	1 Son	Søren Sørensen	13	
1g	Hans Marcusen	5.7.2.0	49	G

Hartkorn (dvs. hårdt korn) var datidens jordskatter. Det måles i tønder, men man tog hensyn til, hvor meget udbytte jorden gav: jo bedre udbytte, jo færre tønder land på 1 tønde hartkorn. Der gik mellem 2 og 20 tønder land på én tønde hartkorn. I opremsningerne vil man se betegnelser i stil med 6.5.3.1. Det står for 6 tønder, 5 skæpper, 3 fjerdingkar, 1 album. Ifølge bogens forord er en gård på over 6 tønder hartkorn en god gård, så den nævnte gård er blandt de gode.

Huordan kan oplysningerne bruges?

Ud over, at man kan holde styr på den mandlige del af familierne (især i de sogne, hvor mændene hedder det samme),

kan man sammenholde med matriklen fra 1688, diverse jordebøger og med fæstebreve. Ligeledes kan man støde på halvgårde. Her fremgår det af tællingen, hvad der er blevet af den anden halvpart. Desuden vil man kunne se, om en person er i tjeneste hos en anden, men fødested mangler desværre som så mange andre steder. Og ikke at forglemme: der er person- og stednavneregistre, så hvis man har mistanke om, at Peder Hansen boede i det og det sogn, kan man kigge efter der – og siden i nabosognene, om dér er en Peder Hansen af passende alder, boende sammen med den 16-årige søn Mads (eller hvad han nu måtte hedde). Det er betydelig hurtigere end at kigge kirkebøger igennem.

God fornøjelse med dine 300 år gamle aner på landet.

Erling Dujardin

Kom til Norge min far.

Da vi i en tipoldefars soldaterpapir fandt, han var født i Etne i Norge, blev vor interesse for norske arkiver vakt. Vi besøgte i første omgang Riksarkivet i Oslo, men efter nogle besøg blev det klart for os, at vi også måtte videre ud i landet.

Ikke fordi jeg betragter os som eksperter i norske arkiver efter bare seks besøg, men noget har vi da erfaret om broderlandets arkiver. Såfremt det kan hjælpe andre, vil jeg hermed give de indhøstede oplysninger videre.

Arkiverne

Riksarkivet i Oslo opbevarer arkiverne for de centrale statslige myndigheder og kan sammenlignes med vor eget Rigsarkiv, medens statsarkiverne dækker områder som vore landsarkiver.

Arkivmaterialerne er ligesom herhjemme ordnet myndighed for myndighed, og ikke efter emne. Man må følge de samme veje sagerne er gået, og kan blive nødt til at lede flere steder i arkiverne

Riksarkivet har endvidere et godt bibliotek med arkivfaglig litteratur, historie, lokalhistorier og slægtstavler samt bygdebøger for hele landet. Sidstnævnte kan varmt anbefales, idet man heri finder en del lokale oplysninger om de enkelte bygder.

Bestilling af specielle arkivalier er som herhjemme, kopiering må kun foretages af arkivets personale.

Arkiverne er ikke så veludstyret med maskiner for filmspoler og microkort som arkiverne i Danmark, men der har altid været plads til os. Antallet af besøgende er heller ikke så stort som herhjemme, men måske skyldes det, at vi hovedsagelig har været deroppe i julemåneden.

Både Riks- og Statsarkiver rummer foruden de officielle dokumenter også en del private arkiver fra organisationer og enkelt personer.

Riksarkivet og Statsarkivet i Oslo ligger i samme bygning uden for Oslo city, men der er gode forbindelser hertil.

Den nemmeste måde at komme fra det centrale Oslo til arkivet er med T banen, som svarer til vort S tog, ud til Sognsvann, endestation for linie 3. N.B. Der er billige pensionistpriser.

Ved det første besøg skal man ved ankomsten melde sig hos vagten i hallen, hvor man så får udleveret et besøgs kort, der skal bruges, når man bestiller arkivalier. Kortet er gyldigt i 5 år, og skal medbringes ved efterfølgende besøg.

Ved skranken i læsesalen får man udleveret et nummer, der angiver ens plads, hvortil arkivalierne udleveres, eller hvor man sætter sig og læser i bøger, man selv tager fra reolsystemet.

Statsarkivet i Bergen ligger også lidt uden for byen, men med gode busforbindelser. Også her skal man være opmærksom på specielle lave pensionistpriser på billetter. Læsesalen på Bergens statsarkiv er af ældre årgang med borde og stole, der ikke er helt tidssvarende, men det opvejes til fulde af personalets hjælpsomhed for at hjælpe os turister med at finde vor norske aner.

Vagten holdt et vågen øje med os, og hvis vi et øjeblik sad og så fortabt ud, var han der med det samme for at hjælpe os i gang igen.

Det eneste ufordelagtig jeg kan sige om forholdene deroppe er: Der er dyrt i Norge. Man kan, som vi gjorde i Bergen, leje en lejlighed med køkken, men husk så selv at tage potter, pander, tallerkner samt bestik med, hvis ikke der udtrykkelig er skrevet, det er med i prisen.

Såfremt I skulle ønske at tage derop eller ønske at kontakte arkiverne, har jeg i efterfølgende liste for arkiverne anført kontaktmulighederne og hvilket område det enkelte arkiv dækker.

Riksarkivet

Folke Bernadottes vej 21
Ullevål Hageby
postboks 4013
0806 OSLO
telefon nr. 22 02 26 00
telex: 22 23 74 89
internet: <http://www.riksarkivet.no>

Statsarkivet i Hamar

Dækker områderne:
Hedmark- Oppland
Postboks 533
2301 HAMAR
telefon nr.62 52 36 42
telex nr.62 52 94 48

Statsarkivet i Oslo

Dækker områderne:
Østfold- Akershus og Oslo
Adr. som Riksarkivet undtaget er
Postboks 4015

Statsarkivet i Kongsberg:

Buskerud- Vestfold og Telemarken
Frogsvej 44
3600 KONGSBERG
telefon nr.32 86 99 00
telex nr.32 86 99 10

Statsarkivet i Kristiansand

Dækker områderne:
Aust- Agder -Vest-Agder
Vestervejen 4
4613 KRISTIANSAND
telefon nr.38 02 55 11
telex nr.38 02 04 11

Statsarkivet i Stavanger

Dækker området:
Rogaland
Bergjelandsgaten 30
4012 STAVANGER
telefon nr.51 50 12 60
telex nr:51 50 12 90

Statsarkivet i Bergen

Dækker områderne:

Hordaland Sogn og Fjordane

Årstadvejen 22

5009 BERGEN

telefon nr.55 31 50 70

telefax nr.55 32 12 65

Statsarkivet i Trondheim

Dækker områderne:

Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag,

Nord-Trøndelag, Nordland

Postboks 2825 Elgesæter

7002 TRONDHEIM

telefon nr. 73 88 45 00

telefax nr. 73 51 69 70

Statsarkivet i Tromsø

Dækker områderne:

Troms, Finnmark, Svalbard

9005 TROMSØ

telefon nr.77 67 66 11

telefax nr.77 67 65 20

Åbningstider

Åbningstiderne for de enkelte arkiver varierer efter årstiderne, så det må man selv undersøge.

Selvfølgerlig findes der andre arkiver, bl.a. Universitetet, men med de her anførte har man mange muligheder for at finde de norske aner, der eventuelt indgår i ens slægter.

For at give et jer et lille indtryk om, hvor heldig man kan være, vil jeg berette om vor rejse til Bergen statsarkiv og efterfølgende besøg i området, hvor anerne levede og virkede.

Vi havde ringet i forvejen til arkivet, og fortalt om vort forestående besøg, samt baggrunden herfor, og var så usandsynlig heldige, at en af de ansatte på arkivet netop havde de emner som speciale.

Det var med et moderne udtryk ”utroligt”, hvad han havde samlet sammen til os, blandt andet en stamtavle gående tilbage til 1440, hvoraf min hustrus slægt grenede sig ud fra i 1675.

Endvidere en del historier om slægtsgrenen, der havde tilknytning til:

Baroniet Rosendal i Kvinnherred sogn.

Baroniet Rosendal er Norges eneste baroni, bygget i 1665. Bygningen er Skandinaviens mindste slot og ligger meget smukt ved foden af fjeldet Melderskin i forbindelse med en rosenhave beplantet med 2000 roser. Baroniet ligger 5 min gang uden for byen Rosendal, for hvilken, Kvinherred kirke er sognekirke. Kirken er opført i 1160 og er en af de ældste stenkirker i Norge. Byen Rosendal er en hyggelig køn by, hvor et moderne familiemotel er opført, netop der hvor Malmanger præstegård lå tidligere. Her overnattede vi uden frygt, selvom vi kendte de ”frygtelige” begivenheder der indtraf 375 år tidligere, og nævnt i det følgende:

Den ældste af min hustru stamfædre vi finder i sognet er:

Povel Madsen Alstrup, der mentes at komme fra Viborg egnen, var født i året 1580, og gift med Else Eriksdatter, med hvem han fik 5 børn (måske flere). Datteren Maren Povelsdatter blev viet til faderens eftermand (efterfølger). Povel (Poul) Madsen Alstrup var sognepræst i Kvinnherad (Kvinnherred) sogn, og boede oprindeligt på Malmanger præstegård. Han mistede imidlertid troen på de højere magters beskyttelse, da et fjeldskred natten mellem den 24. og 25. okt. 1624 nær havde begravet præstegården, og flyttede til gården Fet.

Han mente dog, at stedet var sikkert nok for kapellanen, (hans svigersøn), til hvem han overlod gården. Hans Taraldsen mentes at komme fra Island. Af hans ægteskab med Maren Povelsdatter har man kun kendskab til 2 døtre og 1 søn. Datteren Sara blev viet til faderens eftermand. Hans Taraldsen var kapellan hos svigerfaderen i tiden 1620 – 1639 hvor han overtog præsteembedet, som han beklædte til sin død i 1668. Efter hans død solgte enken gården Fet, men i året 1747 er det sognepræst Willum Frimann der svarer skatterne af gården, og da var gården bosted for svigersønnen Mathias Dahl, herom senere.

Peter Henriksen Arentz mentes at komme fra den tyske adelsslægt, hvor der i våbenskjoldet indgår en ørn. Af hans ægteskab med Sara Hansdatter Taraldsen har man kendskab til 4 børn, hvor datteren Maren Petersdatter Arentz, enke efter første ægteskab med Claus Koren, kapellan hos faderen i tiden 1687 – 1696, bliver senere viet til faderens eftermand Willum Frimann. Peter Henriksen Arentz overtog præsteembedet efter sin svigerfader og beklædte dette indtil sin død i året 1710

Willum Frimann blev født på Halsnø kloster i året 1668 og var søn af Johan Clausen Frimann, udsendt som bestyrer af dronningens ejendom. I hans ægteskab med Maren Petersdatter Arentz fik han 5 børn, heraf 2 døtre. Det var nærmest, ifølge stamtavlerne for præstefamilierne Koren, Frimann, Fuiren og Hegelund, en naturlov, at præstedøtre blev gift med præster. Det er derfor mærkeligt at datteren Maria fik tilladelse til at ægte en for så vidt ukendt mand som Mathias Dahl.

Wilhelm Frimann havde først været kapellan hos sin svigerfader i årene 1696-1710 og overtog herefter præsteembedet, som han bestred i 39 år til 1749. Selvom han var præst, havde han sans for de jordiske goder.

Da Baroniet Rosendals ejer Baron Axel Rosenkrantz døde i 1721, kom baronessen i pengene, og solgte derfor nogle gårde fra. Dette gav Frimann lejlighed til at sikre sig det af kronarven, som baronen havde fået fat i. Det var Frimanns sans for det jordiske, som senere lå til grund for Dahl - slægtens velstand. Mathias Nielsen Dahl, var søn af skibsfører Niels Dahl og hustru Marie eller Marie Wilhelmine født i Kristiansand. Han var ikke en lærd mand, men var et kvikt hoved, og ikke uden kundskaber.

Herom vidner en del skrevne ting, han efterlod sig. Muligvis har han i sin ungdom fået undervisning i Holland, hvilket kan have været grund til han senere holdt eller fik tilsendt hollandske aviser fra Bergen.

Man antager han først søgte lykken som sømand, men blev ked af livet til søs, gik i land og kom til København. Fra den tid er beretninger, fortalt af ham selv opbevaret. I Danmarks hovedstad fik han i datidens averteringer set, at en adelsmand søgte en tjener. Han gik til hotellet, hvor denne boede, for at søge den ledige stilling.

Da han ankom hertil, gik han ængstelig og skælvende op ad hotellets hvide marmortrappe, men blev standset af en pige, der var ved at vaske denne.

Bemærk vi her har en beskrivelse af hotellet, der muliggør at finde ud af hvilket hotel, der er tale om.

Underdanigt meddeler han hende sit ærinde, men fik den besked, at med antagelse til en sådan stilling ville han få store vanskeligheder, idet adskillige andre og langt mere anseelige end ham var blevet afvist.

Dette skræmte imidlertid ikke Mathias Dahl. Han hev sin kam op af lommen, friserede sit smukke gule hår, så godt det lod sig gøre under de givne forhold, og med frejdig mod lod han sig melde hos herremanden, fik foretræde og blev antaget.

Adelsmanden var statholder Ditlev Vibe, der som norsk statholder normalt opholdt sig i Norge. Det må derfor antages, det er foregået under et kortere ophold i København, men årstallet er ikke nævnt.

Ditlev Vibe havde fået overdraget baroniet Rosendal af H.M. Frederik IV, da den tidligere ejer baron Axel Rosenkrantz døde i 1721, uden at efterlade sig mandlige efterkommere. I såfald var det normal procedure dengang, at godset tilfaldt kronen, der så gav det videre som belønning til en adelsmand.

Ditlev Vibe måtte have fået en ubetinget tillid til sin kammertjener, da han i året 1725 ansatte Dahl som forvalter for godset. Han må i kraft af denne stilling have fået en vis social status, i sådan grad at sognepræsten accepterede ham som svigersøn. Det har nok heller ikke skadet ham, at kirken hørte under baroniet.

I 1727 ægtede Dahl så Maria Fuien Frimann, og kom på den måde ind i den førende lokale familie.

Mathias Dahl tjente i 20 år som godsets forvalter. Efter få år, hvor Rosendal var i statsholder Vibes besiddelse, overdrog denne godset til sin svoger gehejmeråd Lerche. Dette fik dog ingen indflydelse på Dahls ansættelsesforhold, men i 1745 blev godset solgt til biskop Landemann i Bergen, der nu indsatte sin egen tjener Søren Elkjær som godsforvalter. Brødløs og med en stor børneflokk (9 børn inden for 17 år) måtte Dahl nu forlade Rosendal. Hans svigerfader Willum Frimann var en holden mand, men at påtage sig forsørgelsen af en så stor familie var mere end man kunne forlange af ham. Han overlod imidlertid svigersønnen gården Indre Fet i Kvinherred, og denne gård blev Dahl - familiens opholdssted til hans død.

Dahl var dog stadig en mand i sin bedste alder, og for atter at komme i gang med et eller andet drog han til København, idet han her håbede at få et krigskommissariat. Det lykkedes imidlertid ikke, og i stedet for købte han titlen Krigskommissær, hvorefter han vendte tilbage til Norge. Da Willum Frimann døde, efterlod han sig en betydelig formue, der tilfaldt hans døtre: Maria gift med Dahl, samt Johanne gift med Wilhelm Schmidt (sognepræst). De øvrige af hans børn må være døde. Gården Indre Fet havde tilhørt Frimannslægten i 150 år, og sammen med den øvrige arv, blev Dahl en holden mand.

Epilog.

Dette var beretningen om Mathias Dahl, en almindelig mand, der ved et tilfælde fik, om end ikke en prinsesse og det halve kongerige, så i det mindste en præstedatter, en gård og en pose penge. I deres 38 års ægteskab fik de 12 sønner og 3 døtre, men af de 15 børn er kun 11 af dem kendte

I kirkebogen for Kvinherred kirke er der den 26 sep. 1764 anført følgende:

Den 26 sep. 1764 holdt lig prædike over salige krigskommissær Mathias Dahl, 69 år 7 uger og 6 dage. Efter dette kan han ikke være født i 1694 som anført flere steder, men 2 aug. 1695.

Jorgen Bach Nielsen

Ny bog - Særlig aktuel for deltagere i vor SLÆGTSFORSKERDAG

BORGER OG BYBEFOLKNING

af Ole Degn – vejledning i kilder og litteratur.

Udgivet af Samfundet for dansk genealogi og Personalthistorie 2000.

Bogen, der er på 118 sider, gennemgår først en række forhold omkring byerne og deres betydning for den økonomiske og sociale udvikling, og nogle hovedtræk i arkivmaterialet til belysning af byernes forhold fremlægges.

Der behandles problemer omkring byernes administration, de forskellige erhvervsgrupper og socialgrupper med henvisning til trykt litteratur og hovedgrupper af arkivmateriale m/registraturer.

Sidste del af bogen er et udvalg på 1200 titler med interesse for slægtsforskere og lokalhistorikere.

Bogen koster for medlemmer af ”Samfundet” kr. 120.- + porto - for ikke-medlemmer kr. 180.- + forsendelse. Vort anmelderseksemplar kan fremvises på Slægtsforskerdagen.

Inger Lerche

Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger

afholder *Slægtshistorisk Weekend-kursus 2001*, på Nørgaards Højskole i Bjerringbro Fredag den 12. oktober kl. 15.00 til søndag den 14. oktober kl. 15.00. Under temaet: Gode, men oversete arkivgrupper.

Fredag 12. oktober

"Avisen - en kilde for slægtsforskere?" af Tommy P. Christensen, arkivleder, cand.mag., Herlev Kommunes Lokalarkiv

Siden 1600-årene er der udsendt aviser i Danmark, og deres anvendelsesmuligheder for slægtsforskningen er emnet for dette foredrag. Efter en kort gennemgang af de danske avisers historie fokuseres der på de stofområder i aviserne, der kan være af interesse i slægtsforskningen samt de metodiske problemer ved at anvende aviser som kilde. Endelig gennemgås de almindeligste hjælpemidler ved opsporingen af gamle aviser samt placeringen af landets største avis-samlinger.

Lørdag 13. oktober

"Kort & Matrikelstyrelsens protokoller og kort som indgang til personalhistorien" af Peter Korsgaard, arkivar, Kort & Matrikelstyrelsen, København. Kort & Matrikelstyrelsen blev dannet 1989 ved en sammenslutning af Geodætisk Institut, Matrikeldirektoratet og Søkort-arkivet - disse institutionsnavne giver antydning om arkivets indhold. Matrikelprotokollerne og -kortene er mest kendte, men f.eks. indeholder Geodætisk Instituts kort mange gange indgange til gårde, virksomheder og institutioner, som ikke er tilgængelige andetsteds. Foredraget vil være en gennemgang af de muligheder, begrænsninger og faldgruber, som materialet giver.

"Præste- og provstearkiverne rummer andet end kirkebøger" af Hans H. Worsøe, fhv. landsarkivar, Aabenraa.

Mange slægtsforskere tror fejlagtigt, at når de har udnyttet kirkebøgerne fuldt ud, så er der ikke mere at hente i præstearkiverne. Præsten var langt op mod vor tid en central person i sognets forvaltning, også den verdslige, og det har afsat en del arkivalier, som slægtsforskeren kan have glæde af. Liber daticus kan undertiden indeholde spændende oplysninger om sognets liv. Præstens virke indenfor fattig- og skolevæsen er central, og oplysninger om tiende og andre afgifter kan i heldigste fald give navne på bønderne længere tilbage end kirkebøgerne. Også hos præstens nærmeste overordnede gejstlige, provsterne, ligger der spændende genealogisk materiale, ikke mindst skifteprotokoller for præster, degne og skoleholdere. I Sønderjylland er en del af materialet bedre, andet ringere, men også det vil der blive fortalt om.

"Københavns Universitets arkiv 1479-1900"

Introduktion til arkivet. Hjælpemidlerne til benyttelsen. Præsentation af eksempler fra centralforvaltningen, den økonomiske forvaltning, kollegierne, fakulteterne, godsforvaltningen og studentermatriklerne.

Søndag 14. oktober

"Ministerielle arkivalier", Erik Kann, fuldmægtig, Statens Øjenklinik, København.

Slægtsforskere vil gerne så langt tilbage som muligt, og naturligt nok rettes blikket oftest bagud i tiden. Rent faktisk er det en god idé også at skue fremad i tiden! Gør man det, vil man bl.a. møde ministeriernes arkiver efter 1848. Det er et utroligt omfattende og for slægtsforskere særdeles relevant materiale, der kan findes i disse arkiver. Foredraget vil dels give en bred introduktion til hele dette område, dels gennem konkrete eksempler vise, hvorledes slægtsforskere kan udnytte de mange oplysninger.

"Viborg Landstings arkiv" af Anton Blaabjerg, genealog, Viborg

Arkivet indeholder vigtige dokumenter fra både hele Nørrejylland og enkelte dele af Sønderjylland (Vestslesvig), dels skøde- og panteprotokoller 1624-1805 med masser af jordebøger med navne på godsernes fæstebønder, dels dom- og tingbøger med store mængder af retsager fra 1569 til vore dage.

Præsentation af gode hjælpemidler til arbejdet med disse (vist for sjældent) udnyttede arkivalier.

Desuden vil "Spørgcentralen" med Anton Blaabjerg og Birgit Øskov findes, hvor du kan få hjælp med diverse spørgsmål vedr. slægtsforskning.

Oplysning om pris samt tilmelding kan ske til:

Ulla Nørskov, Solbakkevej 67, 8600 Silkeborg.

tlf. 86 82 07 14, e-mail: bent.ulla@vip.cybercity.dk

<http://www.ssf.dk/kursus.htm>

Internet Tips!!!!

I Helsingør er der i skrivende stund endnu ikke stiftet nogen slægtshistorisk forening, og der er heller ikke noget egentligt lokalhistorisk arkiv, men har du aner i byen, er der mulighed for at læse folketællinger og kirkebøger på: Centralbiblioteket, Marienlystvej 4 - 3000 Helsingør tlf. 49 28 36 16. Men Flemming Svendsen har gjort et stort stykke arbejde, ved at lægge dele af Sankt Olai's kirkebog på sin hjemmeside, som mange med aner i Helsingør kan have glæde af. Adressen er: <http://home6.inet.tele.dk/flemclar/helsingr.htm>

Malmö Släktforskarförening

Dansk/Svensk anbytarträff arrangeras för tredje året i rad och för andra gången i Sverige med Malmö Släktforskarförening som arrangör.

Arrangemanget som går av stapeln den **21 oktober 2001** i Malmö, Bergaskolans matsal, Linnhamn, är en service för våra medlemmar och en länk i samarbete med vår danska vänförening Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn.

Till denna unika träff har vi bjudit in båda danska och svenska forskare, medlemmar och icke medlemmar och vi räknar med att vi bliver ca 50 personer totalt. Vi har bjudit in en hel del utställare, båda föreningar, arkiv och företagare inom ramarna för släkt och hembygdsvforskning.

Vi kommer att erbjuda våra Danska och Svenska forskare något extra på denna träff och ser fram emot att se Er här. Vår ambition är att ha en fyllig och heltäckande utställning och fina vinster i vårt lotteri. Ni får som utställare tillgång till ett bord och viss yta kring detta bord. Om ni inte har möjlighet att delta med en utställning är Ni välkomna att skicka material om Er forskning till oss, så ombesörjer vi att den sprids under träffen. Vi kommer också att dela ut forskar kompendier till samtliga deltagare på träffen.

Avgiften är 150- svkr För medlemmar i Malmö Släktforskarförening eller Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn.

Avgiften är 170- svkr. För övriga deltagare.

I avgiften ingår förmiddagsfika, lättare lunch och eftermiddagsfika.

Sätt in deltagaravgiften på Malmö Släktforskarförening pg. 38 25 53-6, märk talongen **Anbytarträff** och glöm inte ange ditt namn och din adress.

Anmäla talong **skickas** til Anette Bäckstedt, Köpenhamnsvägen 5a, 217 43 Malmö senast den 21 september 2001.

Tilmeldingsblanket (anmäla talong) til träffet kommer at fås på det først kommende medlemsmøde hos Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn.

Eller fås ved henvendelse hos Gitte Bergendorff Høstbo (se. Side 2 i bladet).

Hvem ligger hvor ?

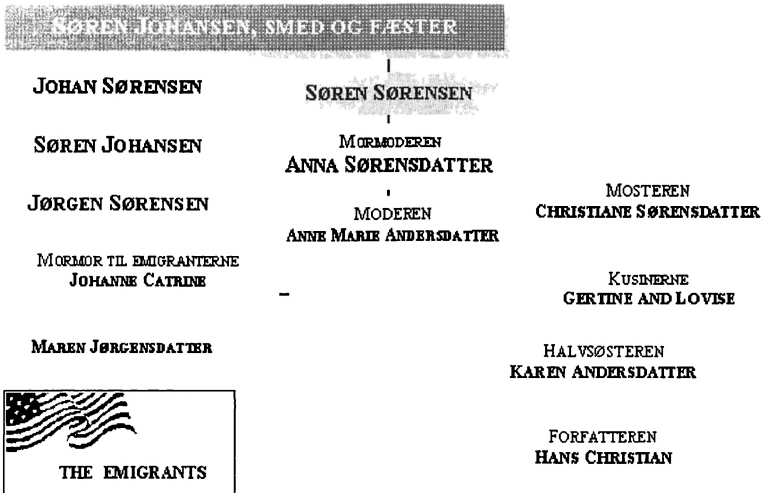
Ny bog der bla. indeholder biografier over ca. 850 "kendte" døde, der ligger begravet på en af de Københavnske kirkegårde. Herunder bla. Assistents kirkegård, Den mosaiske kirkegård og Mindelunden, samt lidt kulturhistorie vedr. begravelsesskikke, dyre og plantelivet på kirkegårdene. 180 s til 199. Politikens forlag.

H. C. Andersen

Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn's debatforum, www.anetavlen.dk, har nu rundet lidt over 12000 besøgende. Der er rigtig mange spændende indlæg, og der er også ved at komme godt gang i diskulogerne.

Under emnet: Adel og Kongehus samt Kendte danske personers slægt: Kendte danske personers slægt. Kan man finde H. C. Andersens slægtstræ. Det er lavet af Carsten Nielsen og er en side som er meget flot med hele H. C. Andersens slægt, og naturligvis mest om moderens slægt. Der er også en del om H. C. Andersens amerikanske del af slægten. Der fortælles også om H. C. Andersen og hans forfædres liv og færden. Siden kan også besøges på hjemmeside adressen:

http://hjem.get2net.dk/carsten_nielsen/dkindex.html

Postbesørgert blad.

Hvis De ikke har fået bladet omkring de nævnte terminer,
bedes De rette henvendelse til Deres lokale postkontor.

Indholdsfortegnelse:	Side
Foreningsoversigt	2
Jurnal-bog for Tømmermændenes Liigcasse ved Holmen	3
En tragikomisk ligfærd	5-10
Syn på kvinder i Danmark 1867	10
Hurra for bedstemor	11
Bogomtale	11
Folketællingen 1700	12 - 13
Kom til Norge min far	14 - 19
Ny bog : Borger og Bybefolkning	19
Slægtshistorisk weekend kursus 2001	20 - 21
Internet Tips!!!	21
Malmö Släktforskarförening (träff)	22
Hvem ligger hvor ?	22
H. C. Andersen	23

Indhæftet i midten: Efterårets program + Slægtsforskertræf 2002 i Roskilde

Rigsarkivet: Brugermøder: Der findes i skrivende stund ingen oplysninger om aktiviteter, følg selv med på arkivets hjemmeside www.sa.dk/sa/aktuelt/default.htm

På de enkelte arkiver i Statens Arkiver bliver der holdt brugermøde mindst én gang om året. Brugermøderne bliver annonceret med opslag på læsesalene, m.m.

Du kan naturligvis også finde datoer, program mv. på hjemmesiden for dét arkiv, du er interesseret i.

Alle, der bruger arkivernes læsesale, kan komme til brugermøderne, deltage i diskussionen, og komme med forslag til, hvordan vi kan forbedre vores service, indretning m.m.

Brugermødernes hyppighed og indhold er forskelligt fra arkiv til arkiv. Som regel er der, udover diskussion vdr. læsesalens tilbud m.m., også mindre oplæg på dagsordenen. Fx om nye arkiver, nye registraturer eller dele af arkivets virksomhed, som læsesalsbrugerne ellers ikke får indblik i.

På to af arkiverne i Statens Arkiver er der desuden oprettet brugerråd. Rådene består dels af arkivansatte med læsesalstilknytning, og dels af læsesalens gæster. Brugerrådene diskuterer løbende arkivets tilbud og faciliteter, og kan komme med forslag til nye aktiviteter, tilbud, m.m. Brugerrådene findes på

Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm samt **Rigsarkivet**.

Landsarkivet: Eftermiddage på Landsarkivet: I skrivende stund findes ingen oplysninger om kommende foredrag, følg selv med på Landsarkivet eller på Landsarkivets hjemmeside www.sa.dk/lak/aktuelt/arr.htm

Landsarkivet starter igen på gå-hjem-møderne i efteråret 2001. Vi regner med at fortsætte med 3-4 møder inden jul.

Gå-hjem-møderne finder som regel sted på onsdage og altid fra kl. 15. Det koster ikke noget at deltage, og Landsarkivet giver en kop kaffe og lidt sødt. Møderne foregår på Hovedlæsesalen, der derfor lukker 1 time tidligere end normalt. Tilmelding til arrangementerne kan ske fra 14 dage før arrangementet, hvor tilmeldingslister bliver fremlagt i vejledningssskranken. Landsarkivet modtager ikke telefoniske eller elektroniske tilmeldinger. Hvis du har en idé til et arrangement, er du velkommen til at skrive til:

<mailto:mailbox@lak.sa.dk>.